

Osallisuus kotouttaa

Virpi Harilahti-Juola, Katja Ruunaniemi

Pudasjärvi on mukana valtakunnallisessa Osallisena Suomessa -maahanmuuttotyön kehittämishankkeessa, jossa etsitään uusia tapoja toteuttaa kotoutumiskoulutusta. Pudasjärven kokeilussa kotoutumiskoulutus lähtee osallisuus kotouttaa -ajatuksesta. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että suomen kielen lisäksi koulutuksessa painotetaan osallisuutta ympäröivään lähiyhteisöön ja sitä kautta koko suomalaiseen yhteiskuntaan. Koulutus toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä, mikä mahdollistaa kielen oppimisen uudellisissa oppimisympäristöissä.

Pudasjärven uusi kuntasuunnitelma valmistui loppuvuodesta 2011. Sen otsikko on ”Uusi, elinvoimainen ja ennakkoluuloton Pudasjärvi”. Tämän kuntasuunnitelman johtavana ajatuksena on, että kunnan tehtävänä on elinvoiman vahvistaminen ja siirtyminen elinkeinopolitiikasta elinvoimapolitiikkaan. Kuntasuunnitelman yhtenä kärkihankkeena on elinvoima- ja hyvinvointivaikutusten työkalun kehittäminen ja käyttöönotto kunnan omassa päätöksenteossa. Sillä on elinvoimavaikutuksia sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Elinvoiman edistäminen vaatii kunnalta pitkäjänteistä ja määrätietoista johtamista ja päätöksentekoa.

Pudasjärvellä maahanmuuttotyön kehittäminen nähdään yhtenä kunnan elinvoimatekijöistä. Pudasjärvellä on noin 9000 asukasta, joista noin 120 kuntalaisen äidinkieli on jokin muu kuin suomi tai ruotsi. Tämän lisäksi ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelee kymmenkunta ulkomaalaista opiskelijaa. Paikkakunnalla toimii myös turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskus, jossa noin sata ihmistä odottaa oleskelulupapäätöstään.

Pudasjärven kaupunki lähtee omassa kehittämistyössään niin sanotusta normaaliuden periaatteesta, mikä tarkoittaa sitä, että kaupungin peruspalveluja on kehitettävä niin, että ne vastaavat myös maahanmuuttajien tarpeisiin. Palvelujen on siis tunnistettava myös maahanmuuttajat asiakkaina. Näitä peruspalveluja ovat muun muassa asumis-, koulutus- sekä sosiaali- ja terveystyöpalvelut.

Maahanmuuttotyö kuuluu kaikille

Pudasjärvi on yksi valtakunnallisen Osallisena Suomessa -hankkeen kokeilukunnista. Pudasjärven kokeilussa keskitytään uudenlaisen kotoutumiskoulutusmallin sekä moniammatillisen yhteistyön kehittämiseen.

Pudasjärvelle on Osallisena Suomessa -hankkeen aikana kehitetty uudenlainen verkostotyöskentelyn malli, jonka keskiössä toimii moniammatillinen maahanmuuttotyön verkosto. Verkoston sisällä ja sitä täydentävästi toimivat koulutus-, työllisyys-, sosiaali- ja terveystyöpalveluiden sekä vapaa-ajan työryhmät. Tämän mallin

tavoitteena on jäsentää ja tehostaa kunnassa tehtävää maahanmuuttotyötä sekä lisätä paikallisten toimijoiden yhteistyötä.

Moniammatillinen maahanmuuttotyön verkosto kokoontuu säännöllisesti ja toimii lähinnä tiedotuskanavana eri toimijoiden välillä. Työryhmät puolestaan kokoontuvat omilla tahoillaan ja käsittelevät tapaamisissaan oman toimialansa ajankohtaisia asioita. Tarvittaessa asioita viedään myös kaupungin päätöksentekoon asti: lautakuntiin, valtuustolle tai hallitukselle. Työryhmien puheenjohtajat voivat kutsua tapaamisiin myös muiden alojen toimijoita esittämään omat näkemyksensä käsiteltäviin asioihin. Työryhmissä pyritään kehittämään kaupungin peruspalveluja juuri siten, että niissä osattaisiin tunnistaa ja huomioida maahanmuuttajat asiakkaina. Moniammatillisen verkoston ja työryhmien yhtenä tehtävänä on myös havainnoida maahanmuuttoa kokonaisuutena ja kehittää palveluja niin, että niissä otetaan huomioon kaikki maahanmuuttajat heidän maahanmuuton syystään riippumatta.

SuomiStartti ? luokasta ulos maailmaan

SuomiStartti on maahanmuuttajien alkuvaiheen koulutus- ja neuvontakokonaisuus, jonka avulla maahanmuuttajat saadaan nopeasti kielikoulutukseen ja osalliseksi uutta asuinkuntaa. Koulutukseen sisältyy runsaasti erilaista toimintaa, omaan asuinalueeseen tutustumista ja suomalaisessa yhteiskunnassa elämisen perustietojen opettelua. Olemme halunneet luoda koulutusmallin, joka vastaa juuri maahan muuttaneiden ihmisten opinto- ja neuvontatarpeisiin. Toiminta on koettu sellaiseksi, että se tulisi pystyä juurruttamaan osaksi kunnan peruspalveluja myös Osallisen Suomessa -hankkeen jälkeen.

SuomiStartti-koulutus perustuu ajatukseen, että aktiivisen osallistumisen myötä maahan tulleiden suomen kielen taito sekä yhteiskunta- ja kulttuuritietous kehittyvät nopeammin kuin perinteisessä luokahuoneeseen sidotussa opiskelussa. Luokkatyöskentely on toki osa opintoja, mutta olemme pitäneet tärkeänä sitoa siihen monipuolista toimintaa, joka tukee aina kielen oppimista.

[caption id="" align="alignnone" width="614"]

Kielenoppimisympäristöt ovat läsnä kaikkialla![/caption]

Toinen kantava ajatus on, että koulutusta on pystyttävä räätälöimään osallistujien tarpeiden mukaan. Osallistujille asetetaan henkilökohtaiset tavoitteet ja heille kootaan henkilökohtaiset koulutussisällöt. Ryhmää eriytetään oppimistilanteen ja taitotason perusteella, ja koulutuksessa pyritään löytämään jokaisen henkilökohtaiset vahvuudet ja tuen tarpeet.

Koulutusta toteutetaan niin sanotulla nonstop-periaatteella, joten siihen voi hakeutua milloin vain. Tällä tavoin turvataan se, että uudet maahanmuuttajat pääsevät nopeasti mukaan kielikoulutukseen eikä pitkiä odotusaikoja pääse syntymään. Koulutus on myös avoin jo pitkään kunnassa asuneille maahanmuuttajille, jotka eivät ole aiemmin olleet mukana kielikoulutuksessa.

[caption id="" align="alignnone" width="614"]

Satoa korjaamassa. [/caption]

Ensimmäinen SuomiStartti-koulutus päästiin toteuttamaan 2.1.2012. Siinä hankkeen lisäksi toteuttajina olivat liikuntatoimi, etsivä nuorisotyö, työllistämispalvelut, kansalaisopisto sekä perhepalvelut. Myös erilaisia tapahtumia, alueella toimivia hankkeita ja muiden vapaaehtoisten toimintaa hyödynnettiin koulutuksen sisällön laajentamisessa. Tämän moniammatillisen yhteistyön ansiosta koulutusta voitiin räätälöidä henkilökohtaisesti saman koulutuksen sisällä.

Koulutuksen jälkeen osa opiskelijoista pääsi työharjoitteluun, osa työllistyi avoimille työmarkkinoille, yksi aloitti oppisopimuskoulutuksessa, osa aloitti ammatilliset opinnot, yksi lähti suorittamaan peruskouluopintoja ja osa jatkoi suomen kielen opintoja seuraavassa SuomiStartti-koulutuksessa ja työvoimapolitiittisissa kotoutumiskoulutuksissa.

Toinen SuomiStartti-koulutus aloitettiin kesäkuussa 2012, jolloin ryhmä koostui pääosin vasta maahan muuttaneista, osin luku- ja kirjoitustaidottomista henkilöistä. Koulutukseen yhdistettiin tuolloin käsitöitä, taideaineita ja liikuntaa, joiden on todettu tukevan tehokkaasti kielen opetusta. Juuri maahan tulleiden aikuisten koulutuksessa on myös korostunut arjen taitojen ja yhteiskuntatietouden osuus. Näihin tarpeisiin on pyritty vastaamaan järjestämällä erilaisia infotilaisuuksia yhteistyössä terveys- ja sosiaalitoimen kanssa sekä integroimalla aiheita muuhun opetukseen. Erityisesti rahan käyttöön, henkilökohtaiseen terveyteen, suuhygieniaan, lastensuojeluun ja perhe-elämään liittyviä asioita on pystytty nostamaan esille tällaisten tilaisuuksien avulla sekä keskustelemalla koulutuksen sisällöstä sosiaali- ja terveysalan toimijoiden kanssa.

SuomiStartti-koulutusta toteutetaan Osallisena Suomessa -hankkeen kautta kesäkuuhun 2013 asti.

Kaupungissa on vahva yhteinen tahtotila löytää koulutukselle paikka kunnan peruspalveluista hankkeen päättymisen jälkeen.

Kirjoittajista Virpi Harilahti-Juola on Pudasjärven Osallisena Suomessa -hankkeen projektikoordinaattori ja Katja Ruunaniemi on hankkeen projektityöntekijä ja SuomiStartin vastuukouluttaja.